

VAIKŲ KALBOS RAIDA

Per savo praktiką pastebėjau, kad suaugusiems, nesusijusiems su edukologijos mokslais, sunkiausia suprasti, kad intelektualinės raidos pagrindai dedami ikimokykliniame amžiuje – nors vaikas dar neina į mokyklą. Arba kitas scenarijus – darželyje norima „intelektualinių“ užduočių. Nereikia jokių „Superbaby“ ugdymo programų (kurios, deja, nepasitvirtino!), kad būtų išnaudotas visas vaikų potencialas. Jūsų vaikui užteks palankios kalbos vystymuisi aplinkos ir paprasčiausio geranoriškumo iš...Jūsų!

KŪDIKIŲ KALBOS VYSTYMASIS

Naujagimiai gimsta mokėdami tik verkti. Tačiau jau po kelių mėnesių jie pradeda vienaip verkti, kai nori valgyti, ir kitaip, kai nori būti paimti ant rankų. Per pirmuosius gyvenimo metus kūdikis išmoksta guguoti, burbuliuoti, juoktis ir netgi tarti keletą paprastų žodžių; išmoksta suprasti garsų prasmę, veido išraiškų kaitą ir paprasčiausią kūno kalbą. Smegenų tyrimai įrodė, kad būtent pirmaisiais gyvenimo metais smegenys priima daugiausiai informacijos. Maždaug dešimties mėnesių vaikas jau turi susiformavusį „garsų žemėlapi“ – t.y., jis jau atpažįsta visus girdėtus garsus. Nors vaikas gimsta su galimybe įsisavinti VISUS pasaulio garsus, sulaukęs šio amžiaus, jis skiria ir supranta tik tuos garsus, kuriuos girdėjo aplinkoje. Prasmingai pasakyti keletą žodžių vaikas išmoksta maždaug vienerių metų, tačiau pirmuosius žodžius jau puikiai supranta maždaug aštuonių mėnesių. Iki trejų metų yra didelė praraja tarp to, ką vaikas gali pasakyti, ir to, ką jis supranta. Praraja laipsniškai mažėja ir ketvirtaisiais gyvenimo metais išnyksta.

Nuo pat gimimo kūdikiai reaguoja į garsą: išsigąsta didelio garso, nurimsta išgirdę pažįstamą balsą. Tyrimai parodė, kad keturių dienų kūdikiai aktyviau čiulpdavo, kai girdėdavo aplinkoje tą kalbą, kuria kalbėjo jų mama, kai laukėsi! Nors jau žinome tikrai nemažai, bet vis dar negalime pasakyti, kaip vaikai mokosi kalbėti. Vieni, (pavyzdžiui, B.E.Skinneris) mano, kad kalbos išmokimą sąlygoja aplinka bei paskatinimai, o kiti (pavyzdžiui, N.Chomskis) mano, kad kalbos išmokimas yra užprogramuotas smegenyse. Naujausi tyrimai rodo, kad kūdikiai, su kuriais daug kalbama, vėliau turi platesnį žodyną nei tie, su kuriais kalbėta mažiau. Kad ir kaip būtų, išmokti kalbėti kūdikis gali tik bendraudamas.

KAIP PADĖTI KŪDIKIUI?

- Kai kalbate su kūdikiu, žiūrėkite jam į veidą; kalbėkite nuolat – būdami su kūdikiu, įpraskite mąstyti balsu. Net su mažu kūdikiu kalbėkite tarsi jis jus suprastų. Stenkitės kalbėti taisyklingai (pavyzdžiui, ne „niam-niam“, o „valgyti“; ne „lialia“, o „vaikas“ ir pan.)
- Įsisažmoninkite, kad kalbame dažniausia dialogo forma. Taigi ir vaiką reikia mokyti tokio „pasikalbėjimo“. Jei pasakote kažką kūdikiui, palaukite, tarsi tikėdamiesi atsakymo. Žiūrėkite kūdikiui į akis ir atsukite į jį, kai norite kažką pasakyti konkrečiai jam. (pavyzdžiui, Morta (6mėn) graužia lėlę, mama klausia: „Skani lėlytė?“ Morta atsako: „Ūūū-aaaa“)
- Džiaukitės pirmaisiais vaiko išleidžiamais garsais. Galite įsivaizduoti, kad vaikas jums atsako (manau, visiems smagu turėti tokį pašnekovą, kuris beveik visada pritaria, padrašina mus, išklauso!) arba kartoja tai, ką jūs jau pasakėte. Bet kuriuo atveju reaguokite į kūdikio „kalbėjimą“, nepamirškite kūno kalbos bei intonacijų. Taip kūdikis supranta, kad kalba padeda žmonėms suprasti vienas kitą. (pavyzdžiui, kai Morta (6mėn) sako kažką panašaus į „ne-ne-ne“, aš sakau: „Nepatinka Mortytei, visai nepatinka!“)
- Įsivaizduokite, kad jūsų darbas būnant su kūdikiu – komentuoti viską, kas vyksta aplink. Net nepajusite, kaip dažniausiai vartojami žodžiai bus pirmieji, kuriuos ištars jūsų

kūdikis. Be to, šitaip jūsų kūdikis ne tik mokysis kalbėti – jis pradės daug ką suprasti dar negalėdamas to pasakyti (pavyzdžiui, rengiant vaiką, galima sakyti: „Dabar įkišim DEŠINĘ kojytę, o dabar – KAIRE!“ arba „Aunamės PIRMĄ batuką, o dabar – ANTRĄ“ ir t.t.) Manau, nereikia aiškinti, kad vaikui, su kuriuo taip kalbėta, bus lengviau ir skaičiuoti, ir skirti spalvas, dešinę/kairę, didelį/mažą, purviną/švarų ir pan.

- Dažni tėvai, žinodami, kad su kūdikiu kalbant nereikia švepluoti ar lementi, ima su jais kalbėti taip, kaip su suaugusiais. Nei viena, nei kita nėra gerai. Su kūdikiais reikia kalbėti paprastais sakiniais, juos pakartoti, dažnai parodyti tai, apie ką kalbate. Toks kalbėjimas leidžia kūdikiui sukaupti dėmesį į sakomus žodžius. (pavyzdžiui, „Pažiūrėk, koks didelis, DIDELIS šuniukas!“ arba „Kur Mortos undinė? Čia undinė, taip? Graži undinė!“ ir pan.)
- Kuo daugiau dainuokite, skaičiuokite, deklamuokite, žaiskite pirštukų žaidimus su savo kūdikiu. Kai žodžiai siejami su judesiu ir/ar veiksmu, kūdikio supratimas plečiasi. „Katu, katu katutes“, „Josim, josim į turgelį“, „Myliu, myliu, spust!“ ir daugybė kitų yra puikūs žaidimai, kurie lavina jūsų kūdikio kalbinius gebėjimus. Lopšinių svarbą sunku pervertinti: visai neseniai JAV atliktas tyrimas įrodė, kad vaikams, kuriems buvo dainuotos lopšinės, mokykloje sekėsi dar geriau nei tiems, kurių tėvai nuolat klausėsi...Mocarto. Kai dainuojate, galite pakeisti dainų žodžius (pavyzdžiui, „Augo girioj liepužėlė pas mamytę Mortužėlė“ ir pan.)
- Skaitykite. Galite skaityti nuo tos akimirkos, kai parsivežate kūdikį namo, tačiau kasdieniniu užsiėmimu tai turi tapti nuo 6 mėnesių. Visų pirma, taip jūsų kūdikis ne tik pamėgs knygas (jos jam asocijuosis su jūsų balsu, jūsų kūno šiluma), bet ir tobulės jo kalba, plėsis žodynas, jis išmoks sieti tai, ką girdi, su tuo, ką mato.
- Kalba išmokstama kontekste. Taigi jei vaikas rodo pirštu į zuikutį, išnaudokite tai naujam žodžiui išmokti: „Nori zuikučio? To zuikučio? Gražus zuikutis, ar ne? Prašau, imk zuikutį!“
- Kalbos mokymasis bus spartesnis, jei jūs kalbėsite apie tai, kas vaikui įdomu. T.y., pamatę, kad kūdikis rodo susidomėjimą, pakalbėkite apie tai. Vadinasi, jei norite būti efektyviu pokalbių su kūdikiu partneriu, jums reikės ne tik daug kalbėti su kūdikiu, bet ir išmokti jį „išgirsti“.

KO NEDARYTI?

- Nevaržykite vaiko judesių laisvės (kuo mažiau naudositės vaikštukais, maniežais, supynėmis, šokliukais ir kita technika, kuri varžo vaiko gebėjimą tirti jį supantį pasaulį, tuo geriau).
- Nevaržykite pojūčių lavėjimo (aplinką sukurkite tokią, kad kuo rečiau reiktų sakyti „ne!“, jei kūdikis kažką ima arba kiša į burną).
- Nepersistenkite lavindami (labai daug ambicingų tėvų orientuojasi tik į protinių kūdikių galių lavinimą – visiškai pamiršdami, kad kūdikis turi lavėti visapusiškai).
- Nepalikite kūdikių vienu (čia turimas omeny ne tik vaikų saugumas, bet ir tai, kad su vaiku reikia žaisti drauge, stebėti jo žaidimą, vis pasiūlant naujų žaidimų, naujų idėjų, kurios leidžia vaikui tobulėti).
- Itin tyli/triukšminga aplinka. (Kūdikiams nėra gerai, kai namuose nuolat klausoma muzikos, nuolat įjungtas televizorius. Taip pat nėra gerai, kai suaugęs nuolat tyli.).

MAŽŲ VAIKŲ (1-3 metai) KALBOS VYSTYMASIS

Sakoma, kad vaikiškasis smalsumas pasiekia savo epogėjų 1-3 vaiko gyvenimo metais. Būtent šiais metais milžiniškais greičiais tobulėja ir kalba. Pirmųjų metų pabaigoje būna ištarti pirmieji žodžiai, o štai trečiųjų metų pabaigoje su vaiku galima puikiausiai susikalbėti. Nuo 12 iki 18 mėnesių vaikai dažniausiai visą prasmę išsako vienu vieninteliu žodžiu: „Pienas?“

Suprask: „Kur mano buteliukas su pienu?“ Arba „Pienas!“ Suprask: „Aš tuoj pat noriu gauti savo buteliuką su pienu!“ Taigi suaugusiesiems reikia nemažai pastangų, kad suprastų, ko vaikas nori konkrečiu atveju. Nuo 18 iki 24 mėnesių paprastai įvyksta sproginimas – kai kurie mokslininkai teigia, kad šio piko metu vaikai gali išmokti po žodį kas dvi valandas!!! Šiuo metu bene populiariausias klausimas yra: „Kas čia?“ – atrodo, kad vaikas nori surūšiuoti ir įvardyti viską, ką mato, girdi, liečia, uosto ir ragauja. Artėjant antrajam gimtadieniui, vaikai kalba „telegramomis“, t.y. labai supaprastintais sakiniais (pavyzdžiui, „Didi eiti“ Suprask: Gustė nori eiti į lauką ir pan.) Antrieji metai yra patys svarbiausi kalbai vystytis, ir sėkmė priklauso nuo dviejų faktorių: ar vaikas a) turės pokalbių draugą ir b) bus pakankamai ir tinkamai stimuliuojamas.

KAIP PADĖTI MAŽAM (1-3 metai) VAIKUI?

- Jei norite, kad vaikas prakalbėtų, svarbu, kad jis manytų, jog yra svarbu prakalbėti. Jei suaugusieji nereaguoja į vaiko bandymus kalbėti, vaiko entuziazmas greitai slopsta. Todėl – net jei nesuprantate, ką sako jūsų vaikas, – reaguokite. Net jeigu manote, kad išprotėsite, jei reikės atsakyti į dar vieną „Kas čia?“, kantriai atsakykite.
- Vaiko žodynas, kalbos taisyklingumas tiesiogiai priklauso nuo žmogaus, kuris su vaiku praleidžia daugiausia laiko – todėl su vaiku stenkitės kalbėti raiškiai, taisyklingai, dažnai net pabrėždami svarbiausius žodžius. Jei vaikas pasako netaisyklingai, netaisykite jo, o pakartokite tą patį žodį taisyklingai (pavyzdžiui, Vilhelmas: „Košinėti! Košinėti!“ Tėtė: „Taip, Viliukui patinka šokinėti!“) – taip vaikui pasakoma, kad mes džiaugiamės, jog jis mokosi kalbėti, o ne yra nuolat taisomas.
- Kalbėdami su vaiku, kalbą paprastinkite – naudokite šiek tiek sudėtingesnes konstrukcijas nei pats vaikas. Pavyzdžiui, jei vaikas jau kalba dviejų žodžių sakiniais, jūs kalbėkite 3-4 žodžių sakiniais. Ilgų, sudėtinių sakinių vartokite nedaug, tačiau visai jų neatsisakykite. Kita klaida, kurią dažnai daro tėvai – įvardžių atsisakymas. Taip jūs tik trukdote vaikui suprasti įvardžių vartoseną. Pavyzdžiui, Vietoj: „Ar Augustas nori sulčių?“ sakykite: „Augustai, ar tu nori sulčių?“.
- Prateškite vaiko mintį, užbaikite sakinį. Tai tarsi žaidimas, tačiau lavina ir kalbinius, ir protinius vaiko gebėjimus. Pavyzdžiui, 1) Augustas: „Ba“. Mama: „Batukas. Tu nori apsiauti batukus, taip?“. 2) Gustė: „Ipa!“ Tėtė: „Gustė lipa laiptais“.
- Nauji žodžiai išmokstami kontekste. Vaikams mokytis padeda gestai ir kitos neverbalinės priemonės, tačiau jums nederėtų žodžius išmainyti į gestus. Taip, kaip pasakodavote viską savo kūdikiui, pasakokite ir mažyliui – taip jis susies žodį su prasme. Pavyzdžiui, sakykite: „Paimk žalią kamuoliuką!“, o ne „Paimk tą!“ (ir rodot į žalią kamuoliuką).
- 1-3 metų vaikai išmoksta labai daug gramatikos taisyklių. Tol, kol mokosi, jie yra linkę viską apibendrinti (pavyzdžiui, Vilhelmas sakydavo jis/ji ESA, o ne YRA). Tačiau – įsiklausykite! – taip mažyliai parodo, kad jie puikiai supranta gramatinės taisyklės! Tokiu atveju vėlgi reikia ne taisyti vaiką, o taisyklingai pakartoti tą patį sakinį.
- Skatinkite vaiką kalbėti. Pavyzdžiui, „Sūneli, ką tu nori man pasakyti?“ arba „Guste, tu nori sulčių ar vandens?“ arba „Tu nori vieno sausainio ar dviejų?“ ir pan. Jei matote, kad vaikas susierzina, nes negali pasakyti, padėkite jam. Šio amžiaus vaikai labai domisi telefonu (pavyzdžiui, mūsų Vilhelmas nuo antrojo iki trečiojo gimtadienio praleido valandų valandas, kalbėdamas su mano ir vyro mamomis. Neabejoju, kad jo žodyną tai labai praturtino!). Jei turite galimybę ir vaikas to nori, leiskite jam kuo dažniau kalbėti telefonu.
- Tokio amžiaus vaikai dažniausiai žaidžia po vieną, kalbasi su savimi (arba išvis nesikalba) ir, atrodo, gyvena savo pasaulyje. Taigi jūs turite išnaudoti kiekvieną akimirką, kai vaikas susidomi bendravimu su jumis. Pastebėta, kad būtent šiuo laikotarpiu yra keletas mėnesių (kiekvienam vaikui vis kitu laiku), kai vaikas itin susidomi bendravimu su suaugusiuoju, o po poros mėnesių vėl grįžta į savo pasaulį. Yra

manančių (pavyzdžiui, W.Cawfield), kad vaikui pritrūksta žodžių, todėl jis bendrauja su suaugusiuoju. Papildęs žodyną iki jam reikiamo, vaikas vėl žaidžia savarankiškai.

- Nepamirškite dainų, skaičiuočių, pirštukų žaidimų, paprastų eilėraščių. Jie yra aukso vertės ir turbūt ne be reikalo neišnyko per šimtmečius. Ritmas, rimas, pasikartojimas ir judesiai – visa tai turtina vaiko kalbą.
- Lavinkite vaiko gebėjimą sieti vaizdinį su žodžiu. Nors dauguma mažų vaikų dar nesugeba sukaupti dėmesio ir išklausti visą pasaką, tačiau skaitymas geriausiai padeda sieti vaizdinius su žodžiais. Kaip jau minėta, tai ne tik plečia vaiko žodyną, bet ir suartina skaitantįjį su vaiku.

KO NEDARYTI?

- Nemanykite, kad 1-3 metų vaikas yra mažas ir nieko nesupranta. Taip greitai sužlugdysite vaiko smalsumą. Stenkitės suprasti, ką jūsų vaikas jau pajėgus įsisavinti ir ką įdomaus jam būtų galima pasiūlyti.
- Nemanykite, kad 1-3 metų vaikas yra jau didelis ir gali „susiimti“. Tėvai, kurie taip mano, pradeda reikalauti, kad jų vaikai sėdėtų ramiai, klausytų, nepertrauktų, kai jie kalba, ir iš lopšelio parsineštų krūvas darbelių. Šio amžiaus vaikai yra per daug aktyvūs, smalsūs ir nepriklausomi, kad pasiduotų suaugusiųjų „nurodymams“ – jie nori savo pojūčiais ištirti supantį pasaulį!
- Ribokite televizoriaus žiūrėjimą. Nors šio amžiaus vaikai yra imlūs tam, ką pamato per televizorių, tačiau daug naudingesnis yra laikas, praleistas žaidžiant arba bendraujant su suaugusiuoju ir/arba vaikais. Šio amžiaus vaikams daug svarbiau yra aktyviai tyrinėti, o ne sėdėti prie televizoriaus.
- Neverskite vaiko sėdėti. Vienintelis laikas, kai 1-3 metų vaikas privalo sėdėti ramiai, yra tada, kai jis valgo. Visa kita jis išmoksta judėdamas ir stovėdamas – taigi visą dainelių, eilėraščių, skaičiuočių ir pan. repertuarą mokykitės...aktyviai judėdami!

Pagal straipsnius iš žurnalo „Mažylis“ parengė
logopedė metodininkė Jurgita Gasparaitienė

2025-01-15

DARŽELINUKŲ (3-6 metai) KALBOS VYSTYMASIS

Darželinukai kalbos mokosi...žaisdami. Žaisdami su tėvais, su darželio auklėtojais, vienas su kitu. Trejų metų pypliai vartoja jau apie 900-1000 žodžių, o supranta dar keliais šimtais daugiau. Kiekvieną mėnesį vaikai išmoka apie 50 žodžių ir, sulaukę šešerių, turi nuo 8000 iki 14000 (!) žodžių žodyną. Kasmet ilgėja bei sudėtingėja sakiniai, vartojamos gramatiškai taisyklingos formos, suaugusieji juos supranta (nebereikia, kad mama arba tėtė „išverstų“ močiutei, ką norėjo pasakyti vaikas) bei patys vaikai supranta, ką jiems nori pasakyti suaugusieji. Tačiau vis dėlto yra labai dideli skirtumai tarp šešiamečių kalbos gebėjimų. Kas įtakoja tuos skirtumus? Kultūra, socialinė padėtis, tai, kaip bendraujama šeimoje, bei paties vaiko asmenybė. Ką daryti tėvams, kurie nori, kad jų vaiko žodynas būtų platus, tartis aiški ir taisyklinga kalba?

KAIP PADĖTI DARŽELINUKUI (3-6 metai)?

Visų pirma, reikia suprasti, kad normaliai besivystantis vaikas geriausiai kalbą išmoka ne atlikdamas kokius nors specialius pratimus. Ne! Jau trejų metų vaikai supranta, kad kalba padeda jiems susirasti draugų bei gauti tai, ko nori. Vadinasi, kalbėti yra būtina. Jeigu jūs skaitėte nuo kūdikystės, vaikas žino, kad visa tai, ką mes kalbame, galima ir užrašyti. Taigi šiame amžiaus tarpsnyje jis jau supranta, kad kalba gali būti sakytinė ir rašytinė. Tai laikas, kada pradeda skaityti dauguma vaikų, tačiau NEŽINOMAS LAIKAS, KADA GERIAUSIA PRADĖTI MOKYTI VAIKĄ SKAITYTI. Kalbos mokymasis yra tam tikra seka, kurią pažeidus, išskyla pavojus visai tolimesnei vaiko raidai: vienas vaikas pradės skaityti trejų, o kitas – šešerių ar net septynerių, ir tai priklauso tik nuo jo. Dar labai svarbu pabrėžti, kad tas vaikas, kuris pradeda skaityti trejų, nebūtinai bus pranašesnis už tą, kuris pradėjo skaityti šešerių. Svarbiausia – SEKA. O pradžių pradžia yra kūdikystėje.

- **Kalbėkite, kalbėkite, kalbėkite su vaiku.** Pokalbiai moko vaikus formuluoti ir perteikti mintis, išklausti ir atsakyti „į temą“. Skatinkite vaiką vystyti mintį – užduokite papildomus klausimus. (Pavyzdžiui, Vilius: „Mama, pažiūrėk, kokios varlės!“ Mama: „Kokios didelės! O kuri pati didžiausia?“ ir pan.)
- **Būkite geri klausytojai.** Vaikui labai svarbu, kad tėvai sakytų ne tik „aha“, „jo“, „gerai“ ir pan., bet ir parodytų, kad jiems įdomu tai, ką sako vaikas. Jeigu jūsų vaikas nedrąsus, sugalvokite, kaip jis galėtų lavinti kalbą be daugybės draugų (pavyzdžiui, galima įrašyti jo kalbą ir duoti pasiklausti, galima jam duoti klausytis pasakų/knygelių diskų.) Tyla darželinukų aplinkoje nėra gera byla.
- **Nesišaipykite iš vaiko.** Jei vaikas švepluoja, jei neištaria kai kurių garsų, nevadinkite jo „žioplu“ ir pan. Džiaukitės su vaiku, jei jam pavyksta ištartį sunkiai ištariamą garsą, nelyginkite jo su kaimynų vaiku, kuris jau „seniausiai“ puikiai kalba. Jei jums itin neramu, pasikonsultuokite su logopedu, tačiau tai jokių būdu nereikia, kad jūsų vaikas yra mažiau gebantis ar mažiau protingas. Jei nesuprantate, ką pasakė vaikas, klauskite, aiškinkitės. Jausdamas paramą, vaikas daug greičiau prašneks taisyklingai.
- **Pasistenkite, kad vaikas kuo daugiau patirtų.** Vaikas, niekada nebuvo zoologijos sode, daug sunkiau supras tokius žodžius kaip „narvas“, „ropliai“, „plėšrūnas“, o niekada nestebėjęs statomo namo vargiai savo žodyne turės tokius žodžius kaip „architektas“, „betonas“ ir pan. Tegul jūsų vakarai, savaitgaliai ir atostogos būna turiningi. Žinoma, ir tėvai kartais turi paatostogauti vieni, tačiau nepalikite vaikų pas senelius vien todėl, kad jie „maži“, „nesupras“, „zirs“ ir pan. Vaikas, matęs daugiau nei savo kiemą, yra atviresnis jį supančiam pasauliui ir naujai informacijai.
- **Skaitykite.** Kad ir kur būtumėte, tegul skaitymas būna svarbi darželinuko dienos dalis. Skaitykite palapinėje, sodyboje, autobuse – skaitykite kiekvieną kartą, kai galite! Darželinukai, kuriems skaityta nuo kūdikystės, jau yra pasiruošę skaityti ne tik pasakas, bet ir vaikų enciklopedijas bei kitas panašaus pobūdžio knygeles. Jie jau supranta, kad skaitomi ne paveikslukai, o žodžiai, kad yra knygos autorius, iliustratorius ir t.t. Jeigu

jūsų mieste yra biblioteka, kurioje vaikas gali pasisemti teigiamų emocijų – užsukite, leiskite vaikui pačiam išsirinkti knygą.

- **Supažindinkite vaiką su raštu.** Sudarykite sąrašą, ką reikėtų nusipirkti parduotuvėje; kai išvykstate, palikite raštelį tėčiui/mamai, kad jį/ją mylite; parašykite raštelį darželio auklėtojai; įdėkite vaikui laiškutį į darželį, kurį jam galės perskaityti auklėtoja; užrašykite vaiko vardą ant etikečių tų rūbų, su kuriais jis eina į darželį; skatinkite, kad vaikas pats rašytų savo vardą ir t.t. Žinoma, kad rašymas vaikui būtų malonus, nepatingėkite ir nepagailėkite nupirkti įvairaus popieriaus (balto, spalvoto, liniuoto, languoto, užrašų knygelių ir pan.) bei kitų priemonių (vokų, žirklių, liniuočių, pieštukų, flomasterių, kreidelių ir pan.) ir leiskite vaikui daryti, ką jis nori. Nepriekaištaukite, kad kerpa kreivai, per mažai užpildo popierių ar rašo „nesąmones“ ir išmeta per daug popieriaus. Parodykite arba gražiai paaiškinkite, kaip būtų geriau.
- **Ir šiame amžiuje nepamirškite dainų, skaičiuočių, pirštukų žaidimų, paprastų eilėraščių.**

KO NEDARYTI?

- Nepertraukite vaiko, sakydami: „taip nebūna“, „ar gali patylėti?“, „eik pats pažaisti“.
- Kai kurie tėvai taip įsijaučia į bendravimą su vaiku, kad nebeleidžia jam įsiterpti į pokalbį – visą „bendravimą“ užpildo suaugusiojo monologas.
- Raidės ir skaičiai turi būti išmokstami žaislingai, kontekste, o ne sėdint prie stalo ir „kalant“.
- Įvairias pratimų, „ruošimo mokyklai“, spalvojimo ir kt. knygeles duokite vaikui tik tada, jei jis nori. Šios knygelės nėra būtinos ruošiant vaiką mokyklai. Palyginkite dvi situacijas:

1. Jūs išeinatė su savo vaiku į mišką rinkti žemuogių. Vaikas:

- kalbasi su jumis (lavėja jo kalba)
- laksto, laipioja ant nugriuvusių medžių, renka kankorėžius, surenka visas pakeliui rastas lazdas ir pan. (lavėja jo stambioji motorika)
- renka žemuoges (lavėja jo smulkioji motorika)
- ragauja uogas, uosto gėles, liečia švelnią žolę ir šiurkščius kankorėžius, mato mišką, drugelius, uodus, laumžirgius ir kt. (lavėja jo pojūčiai)

Ir t.t.

2. Jūs duodate vaikui nuspalvinti mišką ir jame augančią žemuogę. Vaikas:

- atsisėdęs prie stalo spalvina (lavėja jo smulkioji motorika)

Išvadas, manau, pasidarysite patys.

Taigi apibendrinant galima pasakyti, kad kalba mus supa nuolat. Mokyti kalbos ikimokyklinio amžiaus vaikus neverta - jie ją puikiai išmoka patys. Reikia tik sudaryti sąlygas. Geriausios sąlygos – pakankamai laiko ir erdvės žaidimui, bendravimui bei skaitymui. Pasitikėkite vaikui, ir jis pats atvers duris į skaitymo ir rašymo pasaulį. Labiausiai aš tikiuosi, kad knygos jiems atvers duris į tokius pasaulius, į kokius niekas kitas negalėtų atverti...**ir jų žodynas bus toks turtingas, kad jie visada turės ką pasakyti!**

Pagal straipsnį iš žurnalo "Mažylis" parengė
logopedė metodininkė Jurgita Gasparaitienė